

Til Helsedirektoratet

15 oktober 2024

Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær organisasjon som jobber med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er en interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende.

Nasjonalforeningen for folkehelsen takker for muligheten til å gi innspill på rundskriv om rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten. Vi anser dette som et viktig initiativ for å styrke samarbeidet og sikre trygge rammer for alle involverte parter.

Gjennom tilrettelegging for frivillige kan man sørge for kreative og varierte aktivitetstilbud som skaper sosiale og kulturelle fellesskap. Gjennom persontilpassede en-til-en tilbud kan frivillige bidra til at personer med demens kan ivareta sine interesser og aktiviteter med utgangspunkt i de hobbyene de selv liker og egen livssituasjon før sykdommen. Samarbeidet mellom det offentlige og frivilligheten er viktig for å sikre en bærekraftig og sammenhengende omsorgstjeneste for fremtiden.

Vi har følgende innspill:

Klargjøring av begrepsbruk

Det offentlige bør prioritere samarbeid med etablerte frivillige organisasjoner frivillige i kommunal regi. I rundskrivet brukes begrepene *frivillige organisasjoner*, *enkeltpersoner*, *frivillige* og *frivilligheten* til dels om hverandre. Gitt alvorlighetsgraden i føringene som ligger til grunn for de anbefalte rutinene bør rundskrivet ha en tydeligere presisering.

Vi mener at rundskrivet må gi klare føringer om når samarbeid med frivillige organisasjoner kan inngås, og når det kan brukes frivillige enkeltpersoner. Den nåværende begrepsbruken åpner for at kommuner og helse- og omsorgstjenester tolker innholdet som at samarbeid med frivillige organisasjoner og andre typer frivillig engasjement likestilles. Dette utfordrer forsvarlighetsprinsippet omtalt under tema 2 og 5 i rundskrivet.

Samarbeidsavtaler mellom offentlig og frivillig sektor

Vi ser at rundskrivet på enkelte områder kan oppleves som begrensende for muligheten til samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, eksempel på dette er vurderingen av bruk av arealer på institusjoner. Dette kan føre til at frivillige organisasjoner opplever at handlingsrommet for samarbeid blir mindre, og at offentlige ansatte synes det blir mer komplisert å samarbeide med frivillige organisasjoner som tilbyr helse- og omsorgstiltak, samt kultur- og trivselsfremmende aktiviteter.

Det er essensielt å løfte frem viktigheten av samarbeidsavtaler mellom det offentlige og frivillig sektor. Disse avtalene må klargjøre roller, tidsbruk, konkretisering av tilbudet som skal gis, oppfølging og forankring i kommunen eller institusjonen, samt rutiner for varsling, evalueringer og veiledning. Innholdet i avtalen må samsvare med organisasjonens formål og forankres i den frivillige organisasjonen.

Opplæring og oppfølging av frivillige

I retningslinjene bør det anbefales å samarbeide med organisasjoner som driver med opplæring og oppfølging av sine frivillige for å sikre trygge rammer for målgruppene og de frivillige. Dette er spesielt avgjørende i møte med sårbare grupper, som personer med demens.

Grundig opplæring og oppfølging er viktig av flere årsaker. Frivillige trenger opplæring for å forstå de spesifikke behovene til personer med demens, inkludert kunnskap om sykdommens symptomer og hvordan man best kan støtte dem på en trygg og respektfull måte. Opplæringen er også en viktig arena for å vurdere frivilliges egnethet. Å sikre at de frivillige er egnet til sin rolle skaper trygghet både for mottaker av tilbudet, men også den frivillige selv. Personer med demens har ofte svært individuelle behov, og opplæring hjelper frivillige til å være en god venn og støtte, inkludert å kjenne til personens bakgrunn, interesser og tidligere livserfaringer.

Regelmessig oppfølging av frivillige bidrar til å sikre at frivillige føler seg støttet og verdsatt, noe som reduserer risikoen for utbrenthet og øker sannsynligheten for langvarig engasjement. Sammenfattende er grundig opplæring og oppfølging uunnværlig for å sikre at frivillige kan tilby sikker, empatisk og persontilpasset støtte til personer med demens, noe som i sin tur bidrar til et mer robust og bærekraftig omsorgssystem, dette kan frivillige organisasjoner sørge for.

Nasjonalforeningen for folkehelsen tilbyr et bredt spekter av tiltak og aktiviteter som er forankret i organisasjonens formål. Disse tilbudene bygger på solid kunnskap og utøves med høy kvalitet gjennom likepersonkompetanse, intern opplæring, etikk- og taushetsløfte og oppfølging av frivillige.

Dette styrker argumentet om at rundskrivet må gi klare føringer eller anbefalinger om at det kan være mer forsvarlig å samarbeide med frivillige organisasjoner når det er behov for skjønnsmessige vurderinger.

Tilrettelegging for frivilligheten

Rundskrivet må anbefale at institusjonen bør ha ansatte som har kompetanse på å koordinere virksomhetens samarbeid med frivillige organisasjoner dersom slikt samarbeid er ønskelig. Her viser vi til den omfattende listen i rundskrivet, om rutiner for samarbeid med frivillige organisasjoner. Det er viktig å sørge for god kompetanse blant ansatte angående frivillighet, slik at de kan ta helhetlige vurderinger av tilbudene. Dette vil bidra til et bedre samarbeid og en mer effektiv utnyttelse av de frivillige ressursene.

I rundskrivet anbefales det at aktiviteter i regi av frivillige gjennomføres i andre lokaler enn fellesarealene. Dette vil bidra til at helsepersonells taushetsplikt overholdes og gjøre det lettere for beboere å reservere seg fra å delta på aktiviteten. Det står at virksomhetene må vurdere om aktiviteten kan gjennomføres i tilfeller hvor fellesareal er eneste egnet sted. Vi er bekymret for at dette kan føre til at noen virksomheter velger bort aktivitet og samarbeid fordi de er usikre på om det er forsvarlig. Det bør understrekes at selv i mangel av andre lokaler en fellesarealer, skal det tilstrebes å få til samarbeid og aktivitet for å sikre et variert aktivitetstilbud. Våre frivillige signerer etikk- og taushetsløfte for å sikre pasienters og brukers personvern. Ved å inngå samarbeide med organisasjoner som følger opp sine frivillige ivaretas personvernet til pasienter og brukere. Dette samarbeidet sikrer at frivillige er godt forberedt og støttet i sitt arbeid, noe som bidrar til trygg og forsvarlig håndtering av taushetsbelagte personopplysninger.